

כאר הגולה סו

הלבנות ראש השנה סימן תקצ תקצא

ראשונה: ח *אם הפסיק בתרועה (ל) בין תקיעה לשברים *או שהפסיק בשברים (לא) בין תרועה לתקיעה, (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו, או שתקע אחר התרועה תקיעה (ט) *כמתעסק שלא לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה, או לאחר שתקע עלשה שברים (לד) *שתק (י) והפסיק ואחר כך תקע שברים אחרים ואפלו שבר אחד, בכל אלו הוי הפסק והפסיד גם (לה) תקיעה ראשונה: ט אם תקע שני תשר"ת או שני תשר"ת או שני תר"ת כהגון וטעה בשלישי, ואינו צריך לחזור אלא לאחורון שטעה בו. *אם תקע בצד (יב) הרקב של השופר (לו) לא יצא: הגה ואחר שתקעו אומר השליח צבור פסוק (יג) [יג] אשרי העם יודעי תרועה ואשרי ומחזירין הספר למקומו:

א טור, וכן פסק הרא"ש בתשובה פלג ר סימן יט ב תרי"ג בהשגחה

תקצא סדר הפלת מוסף ביחיד, וכו' ח' סעיפים:

א (א) *יתפללו העביר בלחש הפלת מוסף השע בקבות, וישלח צבור ותפלל גם כן עמקם בלחש:

שערי תשובה

[יג] אשרי העם כו'. אין בטור שקטב עד תחם גרוננו, וכ"כ אבינוקם וכ"כ בסדר האר"י ז"ל וכ"כ בא"י דגם מט"ט, (טרבה ונוהגים כן:

מצינו התרועה קש"ש לו לתקע, משא"כ כשעושה התרועה קדם השברים או כי תרועות זה אחר זה לא יצא, וה"ה אם שמע ביניהם בה שלא צריך דהוי הפסק, עין סימן תקפח ס"ב. ואם טעה בתקיעות דאחר התפלה אין צורך בלום, רק בקליטב וקעמד הדיו פו, עין ט"ו ומ"א: (יב) הרקב, [יסמן: מן המצר קראתי זה: (יג) אשרי, והאר"י פסב שיאמר אשרי העם עד תחם קרננו:

באור הלכה

* או שהפסיק בשברים בין תרועה לתקיעה. עין במשנה בדרה דקאי אמרית, והוא מהפ"ו. לשאר אחרונים נחבנו דהדין קאי גם אפשר"ת, ויגוון שצ"ש שברים אחר התרועה והפסיד גם התקיעה ראשונה, וכן שצ"ש מהחלה השברים תרועה כדיון טוב הוי הפסק על ידי השברים: * כמתעסק שלא לשם תקיעה וכ"ו. עין משנה בדרה מה שפסקנו בשם המנהג אברהם, ומכל מקום לכתחלה בוראי טוב לחש לדעת המחבר, ועל כן צריך לזהר מקום שבתר"ת נוסח"ת תספין זה אצל זה²⁶, שלא יתקנו בבית הכנסת אמת עד שיקמרו באחרת, דאם לא כן לא יתקנו על הסדר, דאף שאין מהכח לשמע לשם מצוה ואין ברצונו כלל לשמע, מכל מקום לדעת המחבר אפלו שמע כמתעסק הפסיד התקיעות ששמע²⁷ [ח"א]: * שתק והפסיק [כ"ל]. עין במשנה בדרה דהינו בשמי נשימות, כן מוכח בר"ן שדין הנה נובע ממצוה עין שם, והמנהג על הפרשה שפרש באופן אחר:

באר היטב

(ט) כמתעסק. ומ"א פסק בזה דלא הוי הפסק, ע"ש: (י) והפסיק. אבל אם הפל נצשה בתקיעה אחת אפלו התחיל להריע קשר פמ"ש ס"ו, וה"ה אם התחיל לתקע ואין קולו עולה יפה והתחיל לתקע שנית נחשבת הפל לתקיעה א'. ובע, דכל זה אפלו בתשר"ת דוקא כשמריע בדרך השברים הוא כי תרועות זה אחר זה לא יצא, וה"ה אם שמע ביניהם בה שלא צריך דהוי הפסק, עין סימן תקפח ס"ב. ואם טעה בתקיעות דאחר התפלה אין צורך בלום, רק בקליטב וקעמד הדיו פו, עין ט"ו ומ"א: (יב) הרקב, [יסמן: מן המצר קראתי זה: (יג) אשרי, והאר"י פסב שיאמר אשרי העם עד תחם קרננו:

משנה ברורה

גם תקיעה ראשונה: ח (ל) בין תקיעה לשברים²⁸. הונו פחש"ת הכניס תרועה קדם שברים, והוא הדין אם הכניסו אחר שברים, ואפלו אם לא נמר התרועה, ובכ"ל. וכן פחש"ת אם עשה התרועה קדם השברים, הפסיד בזה גם תקיעה ראשונה. והש מאחרונים שמקלין בתשר"ת וסבירא להו, דכיון שתרועה שקא בזה הסדר אלא שהקדימה, אין צריך לחזור לתקיעה ראשונה אלא גומר שברים תרועה כנרבו סמ"ד וד"ו: (לא) בין תרועה לתקיעה. הנו גם כן בסמ"ד הכניס שברים אחר תרועה, והוא הדין אם הכניסו קדם תרועה, ובכל זה אפלו לא נמר את השברים, ובכ"ל. והש מקומות שדברן לסיים בטוף תרועה בקול ארוך, ועין בפרימקדים בסעיף קטן ב שמקפסם בזה דאולי נחשב זה לשברים. וכן יש מבעלי התקיעה שאינם מחמים במלאכה זו, ובשעושי תרועה מתחילין בו בקול ארוך ונראה התחלתו בעין שברים, גם זה לא שפיר עבדי: (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו, דאף שישתיהם מענינא, מכל מקום כיון ששכר גמר אחת בכשרות, הו השניה הויה הפסק²⁹. ודוקא שהפסיק ביניהם, דאם עשאן בנשימה אחת הויה בתרועה אריכתא, וכדלקמה לענין שברים: (לג) כמתעסק וכו'.³⁰ ומגן אברהם מצד ד"ש להקל בזה דמתעסק לא חשיב תקיעה פלל, והויה לה פאלו ששמע קול אחר ביניהם, דלא חשיב הפסק על ידי זה: (לד) שתק והפסיק וכו'. הנו שנהגו בשמי נשימות, דאם הנה בנשימה אחת נחשב כאחת וכשר, דהרי יכול להוסיף כמה שברים, גדלעיל בסעיף ג. והוא הדין אם התחיל לתקע ואין קול עולה יפה ומתחיל לתקע שנית, נחשבת הפל לתקיעה אחת³¹ [אחרונים]: (לה) תקיעה ראשונה. ואם פבר תקע גם תקיעה אחרונה, איתה תקיעה עולה לו במקום תקיעה ראשונה³² וגומר משם ואילך על הסדר. ואם לא נזכר עד שעומד בסימן אחר, בגין שעומד פחש"ת ונזכר שטעה בהשר"ת, גומר פל הסימן ואחר כך חוזר ותוקע בשר"ת פעם אחרת, ואף על גב שהפסיק באמצע הסימן דתשר"ת בקולות אחרות אין צורך בלום, כיון ששכר פכא בפני עצמו לא הנה הפסק בקולות אחרות. ובע עוד, דבכל זה אפלו פקע בתקיעות דמחשב צריך לחזור, ולא נאמר דנסמך על תקיעות דמעמד, דכיון שבכ"ל על אלו צריך לעשותן כהגון, וגם בתקיעות דמעמד צריך לחזור דהם עקרי³³, אבל אם טעה בתקיעות שאמר התפלה אין צורך בלום³⁴ [מ"א וש"א]: ט (לו) לא יצא. דכתיב "והעברת שופר תרועה", ונפלו חז"ל דרועה לומר דרף העברתו, כלומר בדרך תמונת גדולו שהאיל מצבירו מתיים בראשו פו צריך לתקע בו, דהינו במקום הקצר [ח"א בשם הר"ן והריטב"א בסוכה], וגם פ"ו לדבר: "מן המצר קראתי זה":

א (א) *יתפללו העביר וכו' תשע בקבות. לאפוקי מצינו פוסקים שסוברין שבלחש לא יתפללו רק שבע בקבות. כמו בשת"ת. מקום שנהגין שהקהל מתפללין עם השליח צבור בשנה והשליח צבור חוקע וטעה, (ב) אסור לשוח באמצע ולגער בו, דכבר יצאי בתקיעות דמחשב³⁵, [אף

שער הדין

לכן השבר אחד הוא ענין תנ"ש, והסם מרי שצ"ש בכה אחד. ולענינת דעמי ברור דהויה רמו המגן אברהם בסעיף קטן יא כמה שכתב: אבל אם הפל נעשה בתקיעה אחת אפלו התחיל להריע שבר, כמו שכתב בסעיף ה. ועין במחצית השקל דדין זה הוא בתשר"ת, וכאן הלא מרי שצ"ש השברים כהגון ומה קלקול יש בהתחיל להריע בתשר"ת? אלא נראה פננה פשוטה, דמסקל מהא דבאן פוסל בהוסיף שבר אחד אף דהוא מנינא, ובסעיף ו אינו מקלקל מה שהתחיל להריע ולא חשבינן לו הפסק, אלא ושמע מרי שלא הפסיק בין השני שברים ובין התרועה אלא שהתחיל להריע בתקיעה אחת, ובאן קלקל בזה שהפסיק ואחר כך חזר לעשות השבר, והפרימקדים רצה להוליד מהבוי המגן אברהם זה דין חדש, ושאר אחרונים אינם סוברים כן: (ב) מגן אברהם בשם רש"י:

הַלְבוּת רֵאשׁ הַשְּׁנָה סִימָן תַּקְצַ תַּקְצֵא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ל]

בין תְּקִיעָה לְשִׁבְרִים¹⁹].

19) אמנם, לענין מי ששמע תקיעות מכמה בני אדם, ושמו מהאחד תרועה לפני ששמע שברם מזהשנו, כתב בשו"ע לעיל (סי' תקפח ס"ב) שיש אומרים שלא יצא, היעדר בבידול (שם ד"ה ויש אומרים) מדוע כאן סתם להחמיר ולא הזכיר שהוא רק דעת יש אומרים, ויש ראשונים שהולקים. וכתב, שיתכן שלבני השומע כמה תקיעות מכמה בני אדם, שההפסק הוא רק על ידי שמיעת, הדבר קל יותר, וצ"ע והוסיף שעמד על זה הפר"ח.

[משנ"ב ס"ק לב]

פ"י הַשְּׁנָה הַיָּא הַפְּסֵק²⁰].

20) וזו שהתחיל לתקוע תרועה והפסיק לאחר שלשה טרומיטין ושבר עשה תרועה ארוכה, כתב הח"י אדם (כלל קמב ס"יב) שיש לחוש לדעת רש"י (המובאת בס"ג) שיצא בזה ידי תרועה וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' ק"ג) שבדיעבד יצא, ואם כן כשמגיע שוב הרי זה תרועה אחר תרועה ונחשב הפסק בסדר התקיעות. מאידך, הדעת תורה (כאן) כתב שכיון שבתקיעת שופר צריך כוונה לצאת בתקיעה, אם כן כאן שרצה מתחילה לעשות סי' כוחות ולא רצה לצאת בני' כוחות, לא יצא, והדו"ק, שביים השמי של ראש השנה שהתקיעות אינן אלא מדרבנן, ובמצות דרבנן כיון שהיון שאינן צריכות כוונה, יצא ידי חובה בתרועה הראשונה ונחשבת השניה להפסק, ובאחרות חיים (ספינקא) כתב בשם הדרת קדש, שכיון שדעתה לו כוונה מפורשת שלא לצאת בפהות מטי' טרומיטין, מעיל הדבר אף בדרבנן שלא יצא בה, ועל כן אף ביום השני אינה הפסק.

אכן, בספר מקראי קדש (ימים נוראים סי' יח) כתב, שכיון שבשעת שמיעת כל כח כיוונו התוקע והשומע לצאת ידי חובה, נחשב הדבר ככוונה לצאת במצוה ויצאו ידי חובה לדעת רש"י, אף על פי שלא רצו לצאת את כלל התרועה בתרועה כזו. ובשו"ת מנחת יצחק (חי' סי' לח אות א) כתב, שאף אם אינה כשרה לתרועה, מימי יש להחמיר לכתחילה שדא מפסיקה, כדעת השו"ע כאן שתקיעה כמתעסק מפסיקה את הסדר, וכן דעת הגרי"מ טוקצינסקי (לוח ארץ ישראל) והגרי"ש אלישיב (אשרי האיש חי' פט"ז אות יב) שיש להחמיר כדעת הח"י אדם [ונפקא מינה מדבריהם, כשמוחזרים את התוקע במקום שמעיקר הדין אין צריך להחזיר].

[משנ"ב ס"ק לג]

בְּמִתְעַסֵּק וְכוּ'²¹].

21) ומי שטעה בתחילת הסדר ותקע תקיעה פעמיים, כתב הלבוש (סי'ח) שאם התקיעה השניה לא היתה כמתעסק, אין חיסרון בתקיעות, שכן השניה עולה לו לתקיעה, וכן נקט הגר"ש אריעבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב ארחות הלכה הע' 38).

[משנ"ב ס"ק לה]

וּמִתְחִיל לְתַקֵּעַ שְׁנִיָּה, נִחְשָׁבֵת כֻּלָּל לְתַקִּיעָה אֶתְתַּ²²].

22) משמע שהטעם שאינה נחשבת הפסק הוא משום שמשמך את התקיעה השניה לראשונה ונחשבת היא כהמשך התקיעה הראשונה, כשם שכתב לענין מי שמוסיף שבר בתוך כדי נשימה [וראה בסדר ובמג"א ס"ק יא]. אמנם, דעת הגר"ש אריעבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב סי'ח) והגר"י קרליץ (חוט שני ראש השנה פ"ד סי' ו) שאין הקול שאינו ראוי נחשב כהפסק, מחמת שהוא התעסק והתכוון לתקוע כד"ן, וכתב הגי' אברהם גורביץ (קול התורה חוברת טו עמ' קמ) שיתכן שהטעם שלא הזכיר המשנ"ב סברא זו הוא מפני שכשחזר ותקוע בלי הפסק אלא באותה נשימה, יתכן שיש חיסרון בכך שאין לתקיעה השניה התחלה מפני שהיא המשך לתקיעה הראשונה, ועל כן כתב שמימי אין כאן חיסרון מפני שהכל בתקיעה אחת [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' כז)].

וביאר הגרי"י קרליץ, שלפי הטעם ששמע מהמשנ"ב [ומהמג"א], אם שהה קצת התקלקלה התקיעה וצריך לתקוע שנית, ואילו לטעם השני אין צורך, וסיים, שאף שמדינא יש להקל בדבר, מימי העולם נוהגים להחזיר לתקיעה הראשונה על כל קלקול, כדברי המג"א.

ואף אם נתקל בתקיעה ויצא לו קול של שבר, דעת הגרי"י קרליץ (שם) שאינו נחשב הפסק.

[משנ"ב ס"ק לה]

תְּקִיעָה רֵאשׁוֹנָה²³ וכו', דְּהֵם עֲקָרָה²⁴ וכו', אֵין בְּכֶךְ כְּלוּמַ²⁵].

23) אמנם בשעה"צ לעיל (סי' כג) כתב שאם לא כיוון בתקיעה האחרונה של תשרית שתעלה לתחילת תשרית, אין היא עולה לו, מפני שנחשב כחוקע בלא כוונה, אכן מבואר בפר"ש (אות ו) שכאן עלתה לו התקיעה, מפני שנפסלו כל התקיעות הקודמות [יתכן ע"ד להלך ששם התקיעה שייכת לסדר אחר].

24) ומי' לענין לצאת ידי חובה מן התורה, מבואר לקמן (סי' תקצב ס"ק ג) שכבר יצא בתקיעות המיושב [וראה בשפת אמת (ראש השנה לג, ב ד"ה מ"ז) שכתב שישנן שתי מצוות, ומדאורייתא יוצאים בתקיעות המיושב, ומדרבנן יש מצוה לשמוע על סדר הברכות, וראה שו"ת התעוררות תשובה (חי' סי' צא), ובספר מקראי קדש (ימים נוראים סי' כא)]. וראה לעיל (סי' תקפח ס"ק ב ו-ד).

25) אכן לכתחילה, כתב האלף המגן (סי' מג) שיש להיזהר שלא לטעות גם בתקיעות שלאחר התפילה, מפני שיש בהן מצוה מדרבנן.

וכן לענין הפסק בדיבור בשעת התקיעות, כתבו השו"ע לקמן (סי' תקצב ס"ג) המשנ"ב שם (סי' יא) שאין להפסיק בין תקיעות המיושב לתקיעות דמעומד, ובשעת התקיעות המיושב דמעומד עצמן וביאר בשעה"צ שם (סי' יד), שהטעם הוא משום שהעוסק במצוה ואינו רשאי להיפרד משם עד שיסיימה, אסור לו להפסיק עד שמסיים, ולא הזכיר במשנ"ב שם את דברי הח"י אדם (כלל קמא סי'ט) שכתב, שנראה שאין להפסיק עד שמסיים את שלשים הקולות שלאחר התפילה, וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה כמתעסק]

שְׂפָרֵי-תְּקִיעָה כְּכִינִין וְהָ אֶצֶל הָ²⁶ וכו', הַפְּסִיד הַתְּקִיעוֹת שְׂשֻׁמַּע²⁷].

26) ואם הקולות חלשים מחמת שנשמעים מבית כנסת שאינו קרוב ממש, או מחמת שהחלונות בבית הכנסת שנמצא בו סגורים וכדו', דעת הגרי"ש קמנצקי (קובץ הלבות ימים נוראים פ"ב הע' בא) שיש להקל, בצירוף דעת הט"ז המובאת במשנ"ב לעיל (סי' תקפו ס"ק ו) ובביה"ל שם (סי'א ד"ה ואב) שאין יוצאים בקול מרוחק וחלוש.

27) אמנם, במשנ"ב לעיל (סי' תקפח ס"ק ז-ח) סתם שהרי זה הפסק רק אם כיוון השומע לצאת בקול שאינו ראוי.

סִימָן תַּקְצַא

סֵדֵר תְּפִלַּת מוֹסָף בְּיַחֲדֵי

[משנ"ב ס"ק א]

תִּשְׁעֵי בְּכֻחוֹת¹ וכו', דְּכָבֵד יָצָא בְּתַקִּיעוֹת דְּמִלְּשָׁבֵי²].

1) ולכן מי שיכול להתפלל רק תפילה אחת בראש השנה או שחרית או מוסף, כגון רופא שנמצא במשמרת בבית חולים וזמנו חוק, כתב בשו"ת שבט הלוי (חי' סי' קכו) שבדאי עדיף שיתפלל מוסף, בין שבתפילת המוסף כלולות שבע הברכות של תפילת שחרית אלא שיש בה תוספת של מלכות וזכרונות ושופרות.

2) ואף שאין לעזור בחוקע, כתב הכף החיים (סי' ו) שמימי המנהג הוא לעשות לו איזה תנועה ומיילא הוא יבין שטעה ויחזור לעשות כהוגן.

